NIEUWE PROCEDURE VOOR SCHOOLSTICHTING (artikel uit Basisschool Management van februari 2021)

Per 1 november 2020 is de Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen in werking getreden. Deze wet meer ruimte voor initiatiefnemers om een school te stichten.

Oude procedure
Een nieuwe school voor primair onderwijs werd tot op heden aangevraagd bij de gemeenteraad met als belangrijkste onderbouwing een prognose waaruit moest blijken dat de school binnen vijf jaar na oprichting en gedurende vijftien jaar daarna aan de stichtingsnorm zou voldoen. De stichtingsnorm is een bepaald aantal leerlingen dat de school minimaal moet hebben en verschilt per gemeente. De prognose was in de meeste gevallen gebaseerd op een vergelijkbare gemeente waarin onderwijs werd verzorgd door een of meerdere scholen van dezelfde richting als de te stichten school. In de praktijk kon de aanvrager een school toegewezen krijgen terwijl de daadwerkelijke belangstelling onvoldoende was.
Ook kwam het met enige regelmaat voor dat er wel daadwerkelijk belangstelling was vanuit ouders, maar dat deze niet aangetoond kon worden middels een prognose. De prognose liet namelijk een berekening zien op basis van statistieken. De daadwerkelijke belangstelling van ouders was niet terug te zien in deze prognose.
Soms werden aanvragen afgewezen omdat de gemeenteraad een nieuwe school niet op prijs stelde of weinig kennis had van de procedure van schoolstichting. In die gevallen moesten initiatiefnemers juridische procedures voeren om alsnog een school op te kunnen richten.

Meer ruimte voor nieuwe scholen
De nieuwe wet heeft voor een belangrijk aantal wijzigingen gezorgd. De aanvragen worden niet meer bij de gemeenteraad maar rechtstreeks bij de minister van OCW ingediend.
Daarnaast verstrekt de aanvrager informatie over de wijze waarop het onderwijs zal worden ingericht. De belangstelling wordt aangetoond middels ouderverklaringen en in bijzondere gevallen door middel van een marktonderzoek.
De meest essentiële wijziging is echter dat scholen ook zonder een religieuze of levensbeschouwelijke richting aangevraagd kunnen worden. Nieuwe scholen hoeven dus niet opgericht te worden op grond van een richting zoals katholiek, algemeen bijzonder of islamitisch. De mogelijkheid om een school op te richten op grond van een religieuze of levensbeschouwelijke richting blijft wel bestaan.
Er is ook een aantal beperkingen aangebracht. Een aanvraag wordt afgewezen als een bestaand schoolbestuur eerder een aanwijzing van de minister heeft gekregen. Bij een nieuwe rechtspersoon wordt de aanvraag afgewezen als één of meer bestuurders dan wel toezichthouders een aanwijzing heeft ontvangen, bijvoorbeeld als gevolg van financieel wanbeleid.
Indien het schoolbestuur in de afgelopen vijf jaar voor de aanvraag een school heeft moeten sluiten omdat de school zeer zwak was, wordt de aanvraag eveneens afgewezen.

Hoe wordt een nieuwe school aangevraagd?
De aanvrager moet tussen 1 juni en 30 juni een preregistratie doen via de website van DUO. In de aanvraag worden onder meer de gegevens van de aanvrager, de plaats van vestiging, de naam van de school en een korte beschrijving van het onderwijskundig concept van de school opgenomen.
Tevens wordt vermeld welke belangstellingsmethode er wordt gebruikt. Zoals aangegeven kan in bijzondere gevallen (een aanvraag in een nieuwbouwwijk of het oprichten van een openbare school) een marktonderzoek worden gedaan. Voor de meeste aanvragen zal de belangstellinggemeten worden via ouderverklaringen. Daarom wordt in dit artikel de procedure met de ouderverklaringen beschreven.
Tussen 1 juli en 15 oktober kunnen ouders van kinderen in de leeftijd van twee tot en met vier jaar online een verklaring afgeven voor een van de geregistreerde aanvragen.
Ouders kunnen alleen een verklaring afgeven voor een aanvraag als zij woonachtig zijn in het voedingsgebied van de aangevraagde school. Het voedingsgebied is het gebied binnen van straal van zes kilometer van de beoogde vestigingsplaats.

Met het aantal ouderverklaringen wordt een prognose opgesteld. Uit deze prognose moet blijken of de school acht jaar na de start aan de stichtingsnorm voldoet.
Tussen 15 september in het jaar voorafgaand aan de aanvraag en 15 september na de preregistratie zullen de gemeente waarin de aanvrager de school wenst op te richten, alle schoolbesturen in het voedingsgebied en het samenwerkingsverband door de aanvrager uitgenodigd moeten worden voor een gesprek om te overleggen over het voornemen om een school op te richten. Vóór 1 november wordt de aanvraag definitief ingediend.

Inrichting en kwaliteitseisen
De aanvrager dient naast het bovenstaande ook informatie te verstrekken over de inrichting van het onderwijs (de deugdelijkheidseisen): inhoud van het onderwijs, voorzieningen voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte, afstemming van het onderwijs op het niveau van de leerlingen, inrichting van de onderwijstijd, burgerschapsonderwijs en vormgeving van de bestuursstructuur. Daarnaast moet informatie aangeleverd worden over de kwaliteitseisen: kwaliteitszorg, personeelsbeleid, veiligheid op school, meerjarenbegroting, de huisvestingsverwachtingen, de samenwerking met de kinderopvang, de hoogte van de ouderbijdrage en de inrichting van de medezeggenschap.
De gemeente heeft de mogelijkheid om vóór 1 november een zienswijze in te dienen over de aanvraag. Deze zienswijze kan bijvoorbeeld betrekking hebben op de gevolgen die een eventuele nieuwe school heeft voor het bestaande onderwijsaanbod. De zienswijze heeft geen invloed om het besluit over de aanvraag.
Nadat de aanvraag definitief is ingediend, nodigt de Onderwijsinspectie de aanvrager uit voor een gesprek over de deugdelijkheidseisen en de kwaliteitseisen. De inspectie adviseert de minister of de aanvraag voldoet aan de deugdelijkheidseisen.
De minister neemt voor 1 juni een besluit over de aanvraag. Als de aangevraagde school wordt toegewezen, mag zij een jaar later met ingang van 1 augustus starten. De start van de school is dus ruim twee jaar na de preregistratie. Als de aanvraag wordt afgewezen kan tegen deze afwijzing bezwaar en beroep worden ingesteld.

Na de start
Met de nieuwe wet krijgt een nieuwe school acht jaar de tijd om aan de stichtingsnorm te voldoen. In het vierde jaar moet zij echter ten minste de helft van de stichtingsnorm behalen, anders moet ze na deze vier jaar sluiten.
Verder bepaalt de inspectie in het eerste schooljaar al hoe het vervolgtoezicht eruit ziet. Dit wordt bepaald aan de hand van onder meer de ingediende stukken bij de aanvraag en de gesprekken tussen de inspectie en de aanvrager voor de oprichting van de school en na de oprichting.

Conclusie
De aanvrager zal onder de nieuwe wet meer inspanningen moeten verrichten om toestemming te krijgen voor het oprichten van een school. De verwachting is wel dat initiatiefnemers met de nieuwe wet beter kunnen aantonen of er belangstelling is voor een nieuwe school. Een nieuwe school krijgt ook langer de tijd om aan de stichtingsnorm te voldoen. Tevens is er meer waarborg voor de onderwijskwaliteit, omdat de inspectie inhoudelijk toetst of de nieuwe school aan de deugdelijkheidseisen kan voldoen.

(Auteur: Arzu Yandere, advocaat bij Cascade advocaten)